

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019). Спеціальність – 281. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.9.16>

УДК 332.14:338.24.01

T. M. Дерун,

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри регіональної політики, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9089-2206>

КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

T. Derun,

*PhD in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Regional Policy, Educational and
Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine*

CONTROL AS A COMPONENT OF THE PROCESS OF MANAGEMENT OF COMMUNAL PROPERTY OF TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті обґрунтовано, що ефективність розвитку територіальної громади в значній мірі залежить від ефективності управління комунальною власністю як одним із найважливіших ресурсів. Визначено, що однією з важливих умов забезпечення ефективності процесу управління комунальною

власністю є здійснення контрольних дій та заходів. Досліджено організаційно-правовий, економічний та фінансовий типи контролю процесу управління комунальною власністю. Проаналізовано нормативне забезпечення управління комунальною власністю територіальних громад в контексті здійснення контролю за обліком, використанням та ефективністю таких активів. Зазначена можливість участі громадян у здійсненні контролю за розпорядженням комунального майна. Зокрема, виокремлено роль старости в прийнятті рішень щодо управління комунальним майном. Визначено типовими порушеннями у сфері використання комунального майна. Зроблено висновок, що використання контролю, як складової ефективного управління, сприятиме реалізації прав та обов'язків територіальної громади як власника об'єктів комунальної власності, що вплине на покращення умов та якості надання послуг населенню.

The article substantiates that the effectiveness of territorial community development largely depends on the effectiveness of communal property management as one of the most important resources. It was determined that one of the important conditions for ensuring the effectiveness of the communal property management process is the implementation of control actions and measures. The organizational and legal, economic and financial types of control of the communal property management process are studied. The regulatory support for the management of communal property of territorial communities in the context of monitoring the accounting, use and efficiency of such assets is analyzed. It was determined that the economic type of control over communal property of territorial communities involves control over accounting/estimation/revaluation, write-off of property, use of property (in particular, leased property) and calculation of rent and the timeliness of its payment. Control of the use of communal property is carried out by carrying out inspections. It is emphasized that the regulatory act imposes a moratorium on inspections during martial law. It is noted that financial control in the management of communal property is a component of state financial control. Control can be carried out in the following directions: increase of local

budget revenues from the use of communal property; timely regulatory and legal provision of communal property management; convergence of communal property rental rates and market rent rates; provision of complete information on the state of communal property objects. The possibilities of citizens in controlling communal property are indicated, but today there are restrictions introduced in connection with the introduction of the martial law regime. The role of the elder in decision-making regarding the management of communal property is singled out. Defined as typical violations in the field of use of communal property. It was concluded that the use of control, as a component of effective management, will contribute to the realization of the rights and responsibilities of the territorial community as the owner of communal property objects, which will affect the improvement of the conditions and quality of providing services to the population.

Ключові слова: *органи місцевого самоврядування, територіальна громада, комунальна власність, комунальне майно, контроль, типи контролю.*

Keywords: *local self-government bodies, territorial community, communal property, communal property, control, types of control.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Конституція України надає територіальним громадам право володіти, ефективно використовувати і розпоряджатися комунальною власністю – як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування. Ефективність розвитку територіальної громади в значній мірі залежить від ефективності управління комунальною власністю як одним із найважливіших ресурсів. Процес управління комунальною власністю включає дії, пов'язані з проведенням поточної технічної інвентаризації об'єктів комунальної власності; створенням вільного доступу громадян до інформації щодо використання комунального майна; реєстрацією права власності на нерухоме майно; класифікацію об'єктів комунальної власності, контрольні заходи

щодо раціонального користування об'єктами комунальної власності. Саме здійснення контролю, як складової ефективного управління, за майновими операціями щодо об'єктів комунальної власності, сприяє запобіганню ослабленню економічної основи місцевого самоврядування, зменшенню обсягів надходжень коштів до бюджету та погіршенню умов надання послуг населенню. Ефективне використання майна та об'єктів – головна умова реалізації права комунальної власності територіальної громади, а завдяки підвищенню рівня ефективності управління активами територіальних громад можна покращити економічні та соціальні стандарти життя їх мешканців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У наукових працях українських дослідників питанням управління комунальною власністю приділяється значна увага. Проте на сьогодні існує потреба у подальших дослідженнях напрямів підвищення ефективності процесу управління комунальною власністю територіальних громад. Вивченням окремих аспектів цього питання займалися такі науковці та практики як В. Алексєєв, В. Бабаєв, О. Батанов, Н. Я. Борсук, В. Голуб, А. Касич, О. Ковальова, Г. Монастирський, В. Моргун, А. Руднев, І. Скляренко, Є. Соболев та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення, систематизація, визначення змісту контролю в управлінні комунальною власністю територіальних громад. Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання: здійснити аналіз нормативно-правової бази та наукової літератури за темою дослідження; розкрити сутність процесу управління комунальним майном; визначити заходи у загальній системі інструментів контролю; розкрити специфіку проблеми реалізації функції контролю відносно майна територіальної громади.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Згідно з Конституцією

України комунальна власність є власністю відповідної територіальної громади. Сама територіальна громада розглядається як спільність громадян України – жителів міста, села, селища, яка наділена правом самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та Законів України. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад. Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності. Конституцією визначено суб'єктом права комунальної власності територіальну громаду, а від її імені – представницький орган місцевого самоврядування [1].

Комунальна власність є самостійною і рівноправною формою власності поряд з такими, як державна, приватна. За своєю економічною природою комунальна власність є колективною формою власності, оскільки відображає відносини колективного присвоєння жителями міст, сіл, селищ та об'єднань сіл коштів, об'єктів та майна цієї власності, ставлення до них як до своїх. Територіальна громада, маючи статус територіального колективу громадян України, є колективним власником коштів, об'єктів та майна комунальної власності [1].

Правову основу управління комунальним майном визначено Законами України «Про приватизацію державного і комунального майна» [2], «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» [3], «Про оренду державного та комунального майна» [4], «Про місцеве самоврядування в Україні» [5].

Комунальна власність є також системою соціально-економічних відносин з управління та розпорядження комунальним майном. Відповідно, метою управління комунальною власністю є вплив органів місцевого

самоврядування на закріплену за ними власність з метою максимально ефективної реалізації владних повноважень і вирішення господарських завдань, що стоять перед ними.

Враховуючи важливість досягнення ефективності процесу управління комунальною власністю для місцевого господарства, збалансованості місцевого бюджету, і в цілому для забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад, особливе місце займає контроль, як складова управлінської діяльності, що здійснюється задля раціонального використання об'єктів комунальної власності в інтересах територіальної громади.

Органи місцевого врядування найчастіше здійснюють операції, пов'язані із обліком, утриманням та використанням комунального майна (операції оренди, купівлі-продажу тощо). Відповідно до різних аспектів управління комунальною власністю виокремлюють певні типи контролю: організаційно-правовий, економічний, фінансовий.

Територіальна громада, утворені нею органи місцевого самоврядування безпосередньо здійснюють управління комунальним майном. Органи місцевого самоврядування повинні вести облік наявності та зміни складу комунального майна. З цією метою ведеться реєстр майна, що є інформаційною системою, побудованою на єдиній для всієї країни класифікації, методологічній основі та програмній базі. На офіційних веб-сайтах, геопорталах місцевих рад можуть бути оприлюднені реєстри комунальної власності задля дотримання принципу прозорості. Також згідно з Положенням про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, яке затверджене постановою КМУ №835 [6] передбачено обов'язок кожної місцевої ради оприлюднювати у форматі відкритих даних інформацію про реєстри комунального майна на Єдиному порталі відкритих даних. Проте в умовах пандемії, військового стану є значний регрес у цьому питанні.

Господарським кодексом України [7] у статті 24 встановлено, що

управління господарською діяльністю в комунальному секторі здійснюється через систему організаційно-господарських повноважень територіальних громад та органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) щодо суб'єктів господарювання (далі – СГ), які належать до комунального сектору і здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління.

Для реалізації цього, що й є об'єктами контролю при проведенні перевірок ОМС, має бути розроблено Положення про порядок передання та закріплення майна комунальної власності за підприємствами, установами, організаціями на правах господарського відання або оперативного управління та типові договори, а також Порядок виконання контрольних функцій у сфері оренди комунального майна або, за відсутності останнього, застосовується порядок виконання контрольних функцій у сфері оренди державного майна [8].

Контроль за використанням комунального майна, переданого в оренду, та виконання умов укладених договорів оренди здійснюється за: виконанням умов договорів оренди єдиних майнових комплексів – орендодавцями із залученням уповноважених органів управління; виконанням умов договорів оренди нерухомого та рухомого майна – орендодавцями майна; використанням нерухомого та рухомого майна – балансоутримувачами; за використанням та збереженням комунального майна для здійснення своєї діяльності СГ (комунальним підприємством) – власником майна, закріпленого на праві оперативного управління за СГ (ч. 2 ст. 137 Господарського кодексу України [7]).

Контролює і спрямовує діяльність керівника комунального підприємства, яке створюється відповідно до ст. 78 Господарського кодексу України [7], наглядова рада підприємства (у разі її утворення) або орган ОМС як представник власника, до сфери управління якого належить підприємство. Такий СГ як унітарне підприємство утворюється відповідно до розпорядження ОМС та за ним закріплюється певна частина комунальної

власності, необхідної для здійснення його статутної діяльності на праві господарського відання або оперативного управління.

Територіальна громада згідно з статтею 374 Цивільного кодексу України [9] є суб'єктом права власності на землю (земельну ділянку). Відповідно й використання землі є предметом контролю. За цільовим призначенням виділяють землі сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення (всього 9 відповідних категорій за Земельним кодексом України [10]), а при здійсненні контролю необхідно перевірити саме їх цільове використання.

Старости, приймаючи участь у контролі, можуть повідомляти відповідні територіальні органи Держгеокадастру щодо нецільового використання землі, а також виявляти факти самочинного будівництва. Інститут старост допомагає здійснювати контроль за використанням комунального майна, адже їх участь у цьому процесі передбачена Законом України «Про місцеве самоврядування» [5].

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад також уповноважені приймати участь у проведенні контролю за використанням прибутків підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад, заслуховування звітів про роботу керівників підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо порядку та умов відчуження комунального майна, проектів місцевих програм приватизації та переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; організація виконання цих програм; підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо визначення сфер господарської діяльності та переліку об'єктів, які можуть надаватися у концесію, подання раді письмових звітів про хід та результати відчуження комунального майна тощо [11].

Економічний тип контролю за комунальною власністю територіальних громад передбачає контроль за обліком/оцінкою/переоцінкою, списанням

майна, використання майна (зокрема і наданого в оренду) та нарахуванням орендної плати та своєчасністю її сплати. Так, зокрема з 1 лютого 2020 року оренда комунального майна має здійснюватися через систему електронних закупівель Прозорро.Продажі.

Контроль використання комунального майна здійснюється шляхом проведення перевірок. Види таких перевірок: документальні; вибіркові та інвентаризаційні. Проведення цього контролю здійснюється згідно з планом, затвердженим відповідним ОМС на поточний рік, а також за дорученням міського голови, керівника відповідного підрозділу ОМС, звернень галузевих структурних підрозділів, заяв юридичних та фізичних осіб за потреби. На сьогодні постановою КМУ № 303 накладено мораторій на заходи перевірок у період воєнного стану, окрім деяких випадків: забезпечення безпеки держави, негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища [12].

Предметом контролю над використанням комунального майна, закріпленого за комунальними підприємствами та комунальними установами на праві господарського відання та оперативного управління, є:

- цільове використання комунального майна;
- фактична наявність комунального майна, закріпленого за підприємством чи установою;
- легітимність, точність списання та реалізації комунального майна та використання коштів;
- правильне оформлення документів та своєчасне відображення у бухгалтерському обліку надходження комунального майна, його внутрішнього переміщення;
- своєчасність ведення обліку у комунальних підприємствах та установах, у тому числі наявність чинного технічного паспорта на нерухоме майно, документів, що відображають легітимацію здійснених перепланувань та реконструкцій.

Типовими порушеннями у сфері використання комунального майна є:

- надання нерухомого майна у користування без згоди власника;
- використання майна без укладання договорів та державної реєстрації;
- передача прав володіння та користування комунальним майном поза процедурою в Прозоро.Продажі. Згідно із Законом «Про оренду державного та комунального майна» [4] є два переліки: першого типу (об'єкти, щодо яких прийнято рішення про передання в оренду на аукціоні) та другого типу (об'єкти, щодо яких прийнято рішення про передання в оренду без проведення аукціону);
- невнесення чи невчасна сплата орендних платежів за використання комунального майна;
- не проведення конкурсів на право укладання договорів оренди;
- відсутність на місцевому рівні порядку розроблення цільових програм щодо відповідного майна;
- невиконання кількісних показників приватизації нежитлових об'єктів комунальної власності шляхом продажу, що включені до щорічних переліків приватизації;
- нераціональна політика у сфері оренди;
- недостатність функціонування системи внутрішнього контролю;
- положення про оренду комунального майна недосконале і містить корупційні чинники.

Іншим типом контролю управління комунальною власністю є фінансовий, який є складовою фінансового контролю в Україні та відповідно до Закону України від 26.01.1993 № 2939-ХІІ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [13]. Для раціонального та ефективного управління об'єктами комунальної власності територіальної громади, забезпечення стабільного наповнення дохідної частини міського бюджету, ОМС розробляють відповідні цільові програми, а їх фінансування здійснюється за рахунок коштів бюджету територіальної громади відповідною бюджетною програмою, що візуалізується у формі Паспорту

бюджетної програми.

Нормативною основою цього є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетний кодекс України, наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 року № 836 «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів», рішення сесії місцевої ради про бюджет територіальної громади на відповідний рік, про затвердження відповідної цільової програми. Контроль за її виконанням здійснюється: місцевою радою шляхом заслуховування на своїх пленарних засіданнях звітів про хід виконання Програми; постійною комісією з питань соціально-економічного розвитку, бюджету, фінансів та управління комунальною власністю, житлово-комунального господарства, регуляторної діяльності, інвестицій.

Правила складання звітів про виконання паспортів бюджетних програм та їх форма затверджені наказом Мінфіну України від 26.08.2014 № 836. Розпорядники коштів мають оприлюднювати звіти протягом трьох робочих днів після подання річної бюджетної звітності (частина 5 статті 28 Бюджетного кодексу України). Про виконання програми та паспорта також надається інформація у контексті виконання місцевого бюджету:

Казначейству – для зведення, складання та подання (фінансовим органам) звітності про виконання місцевих бюджетів (ч. 2 ст. 58 Бюджетного кодексу України);

Фінансовому органу територіальної громади – опрацьовує відповідні звіти та в разі потреби подає свої зауваження органам Казначейства (наказ Мінфіну від 23.08.2012 № 938).

Держаудитслужба покликана здійснювати контроль над законним та ефективним використанням бюджетних коштів, управлінням і розпорядженням комунальним майном, сприяючи досягненню поставлених завдань та захисту інтересів населення.

Рахункова палата України також здійснює контроль за використанням бюджетних коштів у частині фінансування повноважень місцевих державних

адміністрацій та делегованих місцевому самоврядуванню повноважень органів виконавчої влади по доходах і видатках, що й включає контроль за управлінням комунальною власністю.

Підвищення ефективності використання комунального майна сприяє залученню до господарського обороту невикористовуваних чи використовуваних не за призначенням об'єктів нерухомості, здійснення постійного контролю за управлінням комунальним майном [14]. Контроль може здійснюватися за такими напрямками як збільшення доходів місцевого бюджету від використання комунального майна; своєчасне нормативно-правове забезпечення управління комунальною власністю; зближення ставок на оренду комунального майна та ринкових ставок орендної плати; забезпечення повної інформації щодо стану об'єктів комунального майна.

Крім зазначених типів контролю, на практиці здійснюється і громадський контроль за використанням комунальної власності через запити на публічну інформацію як фізичною, так і юридичною особою відповідно до Закону України 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» інформацію щодо майна (перелік, балансову вартість об'єкта, місце розташування, уточнити режим користуванні тощо). Однак, на сьогодні існують обмеження, введені у зв'язку із запровадженням режиму військового стану щодо часткового обмеження права громадян вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб.

Висновки з даного дослідження. Підвищення ефективності управління комунальною власністю не можливо без застосування сучасних економічних методів і фінансових інструментів, удосконалення нормативно-правового забезпечення, досягнення оптимального поєднання повноважень місцевого самоврядування та державного управління, здійснення системних та комплексних дій щодо контролю у сфері комунальної власності. Використання контролю сприятиме реалізації прав та обов'язків територіальної громади як власника об'єктів комунальної власності, пов'язане

з їх ефективним використанням згідно із законодавством України. Рациональне розпорядження об'єктами комунальної власності повинне мати соціальну орієнтованість, яка полягає у максимальному задоволенні потреб, вирішенні соціальних проблем та підвищенні життєвого рівня членів територіальних громад.

Література

1. Управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування та розвитку міжмуніципального співробітництва : навч. посіб. / За заг. редакцією Шкільняка М. М., Толкованова В. В., Журавля Т. В. Київ. 2019. 345 с.

2. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2269-19>

3. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності : Постанова Кабінет Міністрів України від 21.09.1998 р. № 1482. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1482-98-%D0%BF>

4. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 10.04.1992 р. № 2269-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

6. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Кабінет Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

7. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

8. Борсук Н. Я. Охорона комунальної власності: проблеми законодавства та практики правозастосування. *Право і суспільство*. 2017. № 6 ч 2. С. 68-73

9. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

10. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. №

2768-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

11. Моргун В. В. Проблеми управління майном територіальної громади. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. №3 (108). С. 145-152

12. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану : Постанова Кабінет Міністрів України від 13.03.2022 р. № 303. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text>

13. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закону України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

14. Склярєнко І. В., Соболю Є. Ю. Особливості управління комунальною власністю як предмету публічно-правових спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №3. URL : http://www.lsej.org.ua/3_2020/66.pdf

References

1. Shkil'niak, M.M. Tolkovanov, V.V. and Zhuravel, T.V. (2019), *Upravlinnia komunal'noiu vlasnistiu v umovakh reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta rozvytku mizhmunitsypal'noho spivrobotnytstva* [Management of communal property in the conditions of local self-government reform and development of inter-municipal cooperation], Kyiv, Ukraine.

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine “On the privatization of state and communal property”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2269-19> (Accessed 10 Sept 2023).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (1998), Resolution “On the transfer of state and communal property rights”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1482-98-%D0%BF> (Accessed 10 Sept 2023).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine “On Lease of State and Communal Property”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12> (Accessed 10 Sept 2023).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (Accessed 10 Sept 2023).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution “On the approval of the Regulation on data sets to be made public in the form of open data”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 10 Sept 2023).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), “The Commercial Code of Ukraine”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 10 Sept 2023).

8. Borsuk, N.Ya. (2017), “Protection of communal property: problems of legislation and law enforcement practice”, *Pravo i suspil'stvo*, vol 6, no. 2, pp. 68-73.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), “The Civil Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Accessed 10 Sept 2023).

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), “The Land Code of Ukraine”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (Accessed 10 Sept 2023).

11. Morhun, V.V. (2018), “Problems of Communal Property Management”, *Naukovyj visnyk Natsional'noi akademii vnutrishnikh sprav*, vol. 3 (108), pp. 145-152.

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “On the termination of measures of state supervision (control) and state market supervision in conditions of martial law”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 10 Sept 2023).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine “On State Control Auditing Service in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (Accessed 10 Sept 2023).

14. Skliarenko, I.V. and Sobol', Ye.Yu. (2020), “Peculiarities of communal property management as a subject of public legal disputes”, *Yurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal*, vol. 3, available at: http://www.lsej.org.ua/3_2020/66.pdf (Accessed 10 Sept 2023).

Стаття надійшла до редакції 15.09.2023 р.